



**Referanser:** KR 06/22, KR 74/22, UKM 04/22

**Arkivsak:** 22/04543-1

**Saksdokumenter:**

KR 7.1/23 Plan for kirkelig undervisning og læring

## **Ny plan for kirkelig undervisning og læring - høring**

### **Sammendrag**

Kirkerådet nedsatte i mars 2020 et utvalg for gjennomgang av trosopplæringen i Den norske kirke. I sin rapport levert 1. jan 2022 kom trosopplæringsutvalget med en rekke anbefalinger for arbeidet med trosopplæring framover. 32 av anbefalingene ble i KR 06/22 sendt på høring med frist 1. juni 2022. Det videre arbeidet med saken er delt i to, slik mandatet for trosopplæringsutvalget var todelt, og slik vedtak om plan for trosopplæring og organiseringen av trosopplæringen var to ulike Kirkemøtesaker i henholdsvis 2008 og 2009.

Kirkerådet ba i sak KR 74/22 om at det iverksettes arbeid med ny plan for trosopplæring. I denne saken legges utkast til ny overordnet del fram. Videre planlagt framdrift for dette arbeidet er høring fram til midten av mai, bearbeiding på bakgrunn av høringen, og behandling i Kirkerådets septembermøte. Saken går så til Bispemøtets oktobermøte, og Kirkerådet får saken tilbake til behandling i desember eller januar og beslutter om saken skal sendes til Kirkemøtet 2024.

### **Forslag til vedtak**

Kirkerådet sender vedlagte forslag til overordnet del av plan for kirkelig undervisning og læring på høring.

# Saksorientering

## Bakgrunn

### 20 år med trosopplæring

Bred og systematisk satsning på trosopplæring de siste 20 årene har bidratt til fagutvikling og kompetanseøkning innenfor det kirkelig undervisnings- og læringsfeltet, gudstjenestepraksis og kirkens teologi. Menighetene har jobbet systematisk med trosopplæring for målgruppen døpte 0–18 år. Forskning på trosopplæringspraksiser har bidratt til å utvikle nye teologiske og pedagogiske perspektiver. Arbeidet har styrket bevisstheten om barns spiritualitet og rett til religiøs utøvelse på egne premisser. Barnets selvstendige stemme i samtaler om tro og trospraksis har fått større plass, og barnets myndighet har fått større anerkjennelse.

Barneteologiske perspektiver har bidratt til anerkjennelse av barn og unge som troende subjekter og utfordret barns rolle i menighetens felleskap. Det legges i større grad til rette for barn og unges medvirkning og involvering. Blant annet har barn og unge i dag en naturlig del i nattverdsfeiringen og inkluderes ofte som ministranter i gudstjenesten. Trosopplæringsreformen har bidratt til tverrfaglig samarbeid. Den har også økt bevisstheten rundt tilrettelegging for likeverdig deltagelse og anerkjennelse av mangfold og sårbarhet blant barn og unge.

### Utfordringsbilde for kirken som undervisnings- og læringsarena

Dagens samfunn er livsønsåpent og mangfoldig, med tilhørende utfordringer og muligheter. Et komplekst samfunn stiller store krav til den enkelte om å orientere og posisjonere seg. Digitalisering og sosiale medier skaper nye felleskap, men bidrar også til stadig nye utfordringer. Krig og konflikter, økologiske kriser og usikkerhet om jordens fremtid kan skape handlingsvilje og engasjement, men også apati. Mange mennesker opplever fysisk eller eksistensiell ensomhet og psykisk uhelse. Kirken har fått endret rolle som samfunnsaktør. Kristen tro og kulturarv har ikke like stor innflytelse i samfunnets fellesarenaer. Det er i større grad opp til den enkelte familie og individet å definere tro, religiøs tilhørighet og praksis.

Kunnskapen om Bibelen og de kristne tradisjonene er markant mindre enn hos tidligere generasjoner. Kristne tekster, praksiser, historie, kulturarv og ritualer kan oppleves som et ukjent landskap å navigere i. Siden Plan for trosopplæring ble vedtatt i 2009, har oppslutningen om Den norske kirke sunket. Reduksjonen i oppslutningen om dåp er særlig alvorlig. I lys av dagens situasjon, må en ny plan for kirkelig undervisning og læring søke å nå enda bredere ut. Kirken vil at stadig nye mennesker skal få se sitt liv og sine erfaringer i lys av kirkens tro og tradisjoner, og kunne leve og vokse i den kristne tro hele livet. I sak UKM 04/22 Trusopplæring for framtida vedtok Ungdommens kirkemøte at «Kyrkjelydane skal leggje til rette for eit inkluderande fellesskap som inviterer til refleksjon om tru og livsrelevante spørsmål» (pkt. 2), noe som understreker dette behovet.

Kirkerådet behandlet på sitt møte 5. oktober 2022 veien videre for plan for trosopplæring og gjorde følgende vedtak (KR 74/22):

- Kirkerådet ber om at det iverksettes arbeid med ny plan for trosopplæring:
- 1) Målgruppen for kirkelig undervisning og læring omfatter alle døpte og alle interesserte, og en ny overordnet del legger livslang læring til grunn og omfatter både barn, unge og voksne.
  - 2) Dagens ordning med trosopplæring bør inngå i en helhet og sammenheng med Den norske kirkes undervisningsfelt.
  - 3) Det utarbeides en helhetlig plan for kirkelig undervisning og læring med både en overordnet del og rammeplaner for ulike målgrupper.
    - 0-5 år
    - 6-12 år
    - 13-19 år
    - Konfirmasjonstiden
    - Unge voksne
    - Voksne
  - 4) Innholdsdimensjonen i trosopplæringen skal vektlegges sterkt.
  - 5) Det skal utarbeides opplegg for bruk i SFO-tiden.
  - 6) Kontinuerlige tilbud fra blant annet barne- og ungdomsorganisasjonene inngår i trosopplæringen.
  - 7) Samisk trosopplæring skal inngå i planen.
  - 8) Det skal arbeides videre med kirke-skole-samarbeid.

I det følgende er oppfølgingen av Kirkerådets vedtak beskrevet.

### **Ny plan for kirkelig undervisning og læring**

Punkt 1 og 2:

Det er i ny plan lagt til grunn en bred målgruppe og at overordnet del skal gjelde for alle aldersgrupper. I tillegg skal det være helhet og sammenheng i Den norske kirkes undervisningsfelt. Dette gjør at forslaget til overordnet del har mindre fokus på barn og unge i alderen 0 til 18 enn trosopplæringsplanen «Gud gir, vi deler».

Punkt 3:

Eksisterende plan for trosopplæring, «Gud gir, vi deler», var en kombinasjon av en rammeplan og et ressursdokument. Vedlagte nye plan for kirkelig undervisning og læring er en overordnet del, mens rammeplaner kommer senere. Kirkerådet vedtok at det skal utarbeides seks rammeplaner for ulike målgrupper. Da staten lagde nye læreplaner for grunnskolen, var først en overordnet del på høring og ble besluttet. Deretter ble det utarbeidet nye læreplaner for det enkelte fag. Det foreslås at Kirkemøtet på samme måte først vedtar ny overordnet del for kirkelig undervisning og læring, og at det deretter utarbeides rammeplaner. For å forenkle prosessen knyttes til disse, foreslås det at Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å vedta disse rammeplanene.

Punkt 4:

Innholdsdimensjonen i overordnet del i ny plan for kirkelig undervisning og læring er styrket og vektlagt i tråd med vedtaket i Kirkerådet. Konkret innebærer dette at innholdet i kirkelig undervisning og læring har tre hovedtemaer: bibel, tekst og tolkning, kristen tro i praksis og kirkens kultur og tradisjon. Dette til forskjell fra plan for trosopplæring, som hadde hovedtemaene livstolkning og livsmestring, kirkens tro og tradisjon, og kristen tro i praksis. Bibel, tekst og tolkning, kristen tro i praksis og kirkens kultur og tradisjon er de sentrale innholdselementene, samtidig som disse alltid må knyttes til levd liv for å bidra til livstolkning og livsmestring. Innholdstemaene legger føringer for hva som skal tydeliggjøres i rammeplaner for ulike aldersgrupper.

#### Punkt 5 og punkt 8:

Det er vektlagt at kirkelig undervisning og læring skal kunne skje i SFO-tiden, og at samarbeid med skole og barnehage innenfor det til enhver tid gjeldende lovverk og planverk er en integrert del av kirkelig undervisning og læring. Dette skal fjerne et kunstig skille mellom trosopplæring og kirkens samarbeid med skoler og barnehager, samtidig som sistnevnte skal skje innenfor ryddige rammer. I KR 06/22 vedtok Kirkerådet at det skulle settes i gang en utredning av samarbeid mellom kirke og skole/barnehage. Denne utredningen leveres i februar 2023. Utredningen vil legge grunnlag for hvor feltet berøres i rammeplanene for aktuelle aldersgrupper. Det arbeides også med en nettside om dette samarbeidet på kirken.no som etter planen skal ferdigstilles i 2023. Når det gjelder konkrete opplegg for bruk i SFO-tiden, vil det bli jobbet videre med det.

#### Punkt 6:

De kristne barne- og ungdomsorganisasjonens rolle er berørt eksplisitt i kapittel 7. Trosopplæringen hadde i en oppbygningsfase sterk vekt på tidsavgrensede breddetiltak. Erfaringene fra arbeidet med trosopplæring har vist at det er nødvendig å se kontinuerlige og tidsavgrensede aktiviteter og tilbud under ett, og i større grad se all kirkelig undervisning og læring i sammenheng. Det er viktig at Den norske kirke fastholder breddeperspektivet på mye av sitt tilbud innen kirkelig undervisning og læring, men dette står ikke i motsetning til kontinuerlig arbeid. For å nå målet om at stadig nye mennesker skal kunne leve og vokse i den kristne troen bør det være et mangfold av tilbud som er både grunnleggende og fordypende, som treffer både bredt og smalt. Som del av dette er det vektlagt at kontinuerlige tilbud fra blant annet barne- og ungdomsorganisasjonene inngår i kirkelig undervisning og læring. Et godt samarbeid med disse organisasjonene er viktig for Den norske kirkes arbeid med undervisning og læring. Så skal menighetens samarbeid med organisasjonene skje innenfor gjeldende rammer, og det skal være klargjort hvilket arbeid som skjer innenfor organisasjonens ansvar og myndighet, og hvilket arbeid som skjer innenfor menighetsråd og kirkelige arbeidsgiveres ansvar og myndighet.

#### Punkt 7:

Samisk kirkelig undervisning og læring er en integrert del av overordnet del, men har også et eget kapittel for å synliggjøre samisk kirkeliv som eget felt.

Kirkerådet tok i behandlingen av KR 74/22 ikke stilling til om benevnelsen skulle være «trosopplæring» eller «kirkelig undervisning og læring». Utvalgets anbefaling var sistnevnte. I høringen var det samlet sett et klart flertall for å gå bort fra dagens benevnelse «trosopplæring». Samtidig var det ikke et flertall som sluttet seg til én spesifikk annen benevnelse. I det vedlagte forslaget er utvalgets anbefaling fulgt, i tråd med begrunnelsen som ble gitt i saksdokumentet til KR 74/22.

### **Utdypende om ny plan**

Ny plan for kirkelig undervisning og læring er delt inn i åtte kapitler.

Trosopplæringsutvalget uttalte i sin rapport: «Til grunn for trosopplæringsreformen lå en rekke grunnleggende forutsetninger, både av teologisk og pedagogisk art.

Utvalget mener at disse forutsetningene har gyldighet for det fortsatte arbeid med kirkelig undervisning og læring, men at det også er behov for å videreutvikle den teologiske og pedagogiske grunnlagstenkningen». For en kirke er det avgjørende å uttrykke og nyformulere begrunnelsen for undervisning og læring, og den

pedagogiske tenkningen knyttet til dette oppdraget. Kapittel 2 gir det teologiske grunnlaget for kirkelig undervisning og læring. Denne knyttes til dåpen i den treenige Guds navn. Den norske kirke som en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke må henvende seg til alle og invitere bredt. Samtidig er dåpen helt grunnleggende for kirken og må derfor løftes fram som en mulighet hele livet.

Kapittel 3 angir innholdet i kirkelig undervisning og læring, og dette skjer som nevnt ved følgende tre sentrale innholdselementer; «Bibel, tekst og fortolkning», «Kirkens kultur og tradisjon» og «Kristen tro i praksis». Videre utdyping av innhold kommer i de ulike rammeplanene.

Kapittel 4 presenterer den pedagogiske grunnlagstenkningen og læringssynet i planen med vekt på læringens kontekst og hvordan læring i kirken skjer på mange ulike arenaer og måter.

Kapittel 5 handler om samisk kirkeliv i kirkelig undervisning og læring, både som en ressurs for arbeid i samiske områder, men også som grunnleggende for hele kirkens undervisning og læring. Videre planverk for samisk kirkelig undervisning og læring kommer i rammeplanene.

Kapittel 6 handler om likeverdig deltakelse og medvirkning med utgangspunkt i at alle mennesker uansett alder og funksjonsnivå skal ha mulighet til å delta i menighetens fellesskap og få oppfylt sine religiøse rettigheter.

I kapittel 7 berøres samarbeid om kirkelig undervisning med hjemmet, faddere, organisasjoner, frivillige og ulike aktører i lokalsamfunnet. Her berøres også samarbeid med skole, barnehage og SFO sentrale.

Kapittel 8 beskriver lokalt planarbeid, der «Kirka vår – samlet plan for arbeid i soknet» er et viktig verktøy i menighetens planarbeid.

## **Økonomiske/administrative konsekvenser**

Ny plan for kirkelig undervisning og læring er et stort arbeid for alle involverte og berørte. Arbeidet har administrative konsekvenser for Kirkerådets og bispedømmerådernes sekretariater, både når det gjelder arbeidet fram til vedtak på Kirkemøtet og når det gjelder implementering av ny plan. Dette arbeidet skjer samtidig innenfor gjeldende stillinger. Nytt nasjonalt planverk innebærer også at lokalkirken må gjøre justering i sitt arbeid med kirkelig undervisning og læring. Dette er et administrativt arbeid for lokalkirken, og samtidig nøkkelen til reelle endringer i kirkens undervisning og læring.